

İBRAHİM CANAN'IN ANISINA BİR PANORAMA

Ayşe Elif ŞANLI**

İbrahim Canan hocamızdı, alimdi, babamızdı. Hayatını hadislere, Rasullullahı (s.a.v) anlamaya, anlatmaya adanmıştı. Hayatı gibi ölümü de mânâlı oldu, ses getirdi, mesajlar verdi kendisini tanıyan tanımayan, seven sevmeyen herkese. Bizler ailesi olarak; 'Başka hayatlarda yeşersin, başka hayatları yeşertsin cenazesi' diye dua ediyoruz. Sağlıklı bir bedenle ve capcanlı bir zihinle girdi toprağın altına. Hizmetinin kemal noktasındayken Eyüp Sultan'daki hizmet ehli mezar komşularının yanına taşındı. Ailesini bıraktı, Üsküdar'daki komşularını bıraktı, çok sevdiği üniversitesini, öğrencilerini, arkadaşlarını terk etti ve arkasına bakmadan gitti. Bizde O'nu bıraktık, boğaz manzaralı yeşiller içindeki evinden, Haliç manzaralı yemyeşil yamaca. Dünya evlerini hep camilere, mescitlere yakın seçerdi. Hiç birisi yoksa hemen bir mescit yapımına ön ayak olurdu (Erzurum'da 42. bloğun altındaki mescidin yapılması fikri kendisine aittir). Camiden uzak, cemaatsiz yaşayamazdı. Ahiret evini de minimini, sevimli, küçük bir caminin yanına kurdu. Şimdilerde kendisini ziyarete gittiğimizde 50 metre ötedeki camisinde cemaat yapıyoruz.

Projeciydi...

Hayatını, daha lise yıllarından başlayarak doğru bir programla modelleyen ve bu modele son nefesine kadar sadık kalan nadir insanlardandı O. Yola çıktığında yolunun sonu belliydi ve hiç sapmadan yürüdü döşediği model taşların üstünde.

Riski, maleyanıyat ile iştiğal etmeyi sevmezdi. Kestirme yollar bulur, vaktini azami verimlilikte kullanırdı. Yürüyüşü aceleci, duruşu telaşlı, kafasının içi hep dolu, gözleri hep araştırmacıydı. Uzatmadı işi, doğrudan Rasullah'a (s.a.v) yöneldi, O'nu anladı, O'nu anlattı. Çok az insanın bir ömre sığdırabileceği eserleri sığdırdı ömrüne. Öyle bereketli hazinelerden içti ki suyunu, kafasında projeler yumak yumak birikmiş, ilmek ilmek işlenmişti. Hafızasında, herkese verecek bir fikir, bir iş paketi mevcuttu. Mimar, şehir plancı, idareci, avukat, politikacı, sosyolog, öğretmen, doktor, mühendis kim olursa olsun, yanından farklı bir vizyon ve misyon üstlenerek ayrılırdı.

Anahtar kelimeleri anlatırdı O'nu...

** Dr., Prof.Dr. İbrahim CANAN'ın kızı.

Google da 'metot, tebliğ, anarşi, usul, terbiye, teknik' kelimeleri ile arama yaptırınca ilk çıkan isimdir O. Kendisini hatırlatan, yaptığı işleri özetleyen, hedeflerini çizen anahtar kelimeleri belirlemek çok zor olmadı benim için.

Diğer bir anahtar kelime grubu, hayatında önemi olan şehirlerdir: '**Konya, Paris, Erzurum, Şanlıurfa, İstanbul**'. Hem Türk insanı, hem İslam âlemi, hem de tüm insanlık için tarihi ve kritik olan dünya şehirleriyle ruhi, kalbi irtibatlar kurması kaderin bir cilvesidir. Hizmetlerinin yayılacağı sınırları belirlemiştir sanki Dest-i Kudret.

İlahiyatçı-sosyologdu ama tüm ilim hayatında bir matematikçi gibi de davrandı. İncelendiği zaman görülür ki, tüm eserlerinde hem sosyolojik hem de matematiksel metodolojiler kullanmıştır: **maddelme, sıralama, kronoloji, gruplama, kesişim kümeleri, ayrık kümeler, rakamsal analizler/sentezler, sosyolojik analizler/sentezler** bolca başvurduğu yöntemlerdi Hocamızın.

Yenilikçilik...

Canan Hocamız, Resulullah'ı (s.a.v.), sahabeleri, taklit eden biri olarak, her ne kadar taklitçiliğin yanında yenilikçilik tezat gibi görünse de, her makalesinde, her kitabında mutlaka yeni görüşlere, yenilikçi yaklaşımlara yer verirdi.

Araştırmacı okuyucuları için; '**yeni tarifler, yeni yorumlar, yeni yaklaşımlar, öneriler**' kelimeleri metin içeriklerinde yapacakları taramalarda anahtar kelimeler olacaktır.

Programının sonu...

Eserlerinde ve hizmetlerinde 9 maddenin harfiyen hayata geçirildiği görülür:

- 1.İslam âlemini uyarmak ve harekete geçirmek, İslami şura oluşturmak
- 2.Medrese-tekke-mektep mensupları arasında fikri birliğin tesisi
- 3.İlmi hürriyeti sağlamak
- 4.İhtisas şubeleri sağlayarak ortak bir efkar-ı umumiyeye ulaşmak
- 5.Vaiz ve hatiplerin iyi şekilde yetişmesine önem vermek
- 6.Osmanlıdaki terakki meylinin harekete geçirilmesi
- 7.Üniversitelerin kurulmasına önem vermesi
- 8.Parçalanmalara maruz kalmamak için ittihad-ı Muhammedi fikri etrafında

birleşmek

9. Günümüzde tartışma konularından olan demokratik açılım çerçevesindeki bazı meseleler

Basılmış olan kitapları incelendiğinde, önceliğinin eğitim, özellikle çocuk eğitimi olduğu görülmektedir. 'Hz. Peygamberin (sav) Okuma Yazma Seferberliği', 'Çocuk Eğitimi', 'Aile İçi Eğitim', 'İslam'da Temel Eğitim Esasları', 'Resulullah'a Göre Ailede Ve Okulda Çocuk Eğitimi', 'Kuran'da Çocuk', 'Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye' bu eserlerin belli başlılarıdır. Tabi burada çeşitli kongrelerde sunulmuş ve basılmış olan sayısız makaleyi, mastır ve doktora tezi olarak yaptırılmış çalışmaları vermemiz mümkün değil.

Eğitim dışında, İslam dünyasının meselelerinin belirlenmesi ve çözülmesi için yaptığı araştırmaları ve değerlendirmeleri içeren eserleri de oldukça çeşitlidir. İslam âlimlerini incelediği gibi Avrupalıların gözünden ve kaleminden Müslümanların durumunu tespit etmeyi ihmal etmemiştir. 'Fetullah Gülen'in Sünnet Anlayışı', 'İslamın Ana Meselelerine Bediüzzaman'dan Çözümler', 'Tarihçi Açısından Din' (ünlü İngiliz tarihçi Toynbee'den yapılan bir çeviridir ve orijinal tespitler içeren, mutlaka her Müslüman fikir adamının okuması gerektiği düşünülen bir kitaptır), 'Makine Ve Çarkları' (komünist sistemi incelediği ve kömünizm etkisi altındaki Türkiye'yi değerlendirdiği Fransız araştırmacı Michel Heller'den çeviri kıymetli bir eserdir), 'Peygamberin (sav) Hadislerinde Kültür, Medeniyet, Teknik'; bir sosyolog olarak ortaya koyduğu emekleridir. 'Peygamberimizin Tebliği Metotları', 'Hz. Peygamberin Sünnetinde Tıp', 'Peygamber Yıldızları Sahabe Dünyası' isimli kitapları, fikri olarak beslendiği kaynakların özetleridir.

'Tebliğ-Terbiye Ve Siyasi Taktik Açılımları Hicret', 'Krizin Sabahı' 'Bediüzzaman'ın Fikri Programı' isimli kitaplar ise adlarından anlaşılacağı üzere yol haritalarının çizilmesinde mihenk taşları niteliğindedirler. Özellikle 'Krizin Sabahı' eseri, Türkiye Cumhuriyet Tarihinin en büyük dönüm noktasının yaşandığı şu günlerde, kriz sonrası yeni bir sabaha uyanıldığında, şaşkınlığa düşmeden, doğru adımların atılmasında her Türk gencinin okuması gereken, nesl-i cedidin el kitabı olmalı diye düşünüyoruz. Yeni bir şafağı beklerken şafağa beş kala, bambaşka bir ufka açtı gözlerini Canan Hocamız. Bu şafağın özlemiyle yazdığı kitapları, yetiştirdiği öğrencileri ve evlatları olarak bizler kaldık geriye, ellerimiz dopdolu, hazırlıklı ve vazife yüklü olarak.

'Sulh Çizgisi', 'Anarşi', 'Hz. İbrahim'den Mesajlar', 'Alevilik-Sünnilik Meseleleri' birlik ve beraberlik mesajlarıyla doludur. 'İslam'da Çevre Ahlâkı', 'İslam'da Zaman

Tanzimi', 'Mesken İdeolojisi', 'Namus Fitesi Mut'a Nikahı', Türkiye'nin güncel problemlerine dikkat çekmek ve çözümler sunmak amacıyla zamanlaması yapılarak basılmış eserlerdir.

'Kütüb-ü Sitte' ise dev bir çalışma olarak binlerce Türk ailesinin kütüphanelerinde kaynak eser olarak bulunan, kolektif bir çalışmanın ürünüdür. Ailesi olarak bizlerinde emeğini içine kattığı, manevi olarak hissedar olmamızı sağladığı için kendisinden Allah ve Resulü razı olsun diyoruz.

Ve dokuzuncu madde...

Babamın fikri programlarındaki dokuzuncu ve son madde ise 'demokratik açılım çerçevesindeki bazı meselelerdir'. Günümüzde hala çözüme ulaşamamış olan bu mevzunun kangren haline geleceğini Üstad , zamanında görmüş ve uygulanması gereken metodolojiyi belirlemiştir. Konunun çözümüyle ilgili ilk somut adımlar rahmetli Turgut Özal'la atılmış, yarım kalmıştı. İkinci adımın atıldığı tarihlerin yaşandığı 2009 yılında rahmetli Hocamızın Kürt meselesinin çözümüne yönelik '**demokratik açılımı**' destekleyen makalesi, vefatından önce hazırladığı son çalışmalarındandır.

Elhasıl

İbrahim Canan, can suyunu Rasulullah'tan (s.a.v.) almıştır. Kuran hükümlerinden meselesinin temel taşlarını işlemiş ve projelerinin vurgusunu yapmayı bilmiştir. Kur'an-ı Azimüşşân da onun hayatını iki büyük peygamberin özel himmetleriyle ve tasarruflarıyla taltif etmiştir. Dokuzuncu maddede Üstadın üstünde durduğu iki mühim mesele; **Maarif meselesi** ve **İttihad-ı İslam meselesi**, Hocamızın kaleminde Kur'ani bir nur olarak 2 ayetle özetlenmiştir. Hz. Musa (a.s) ve Hz. İbrahim (a.s), O'nun şahsiyetinden zamanımız insanlarına mesajlarını ve lütuflarını gönderirler:

• Hz. Musa'nın kıssasında '**evlerin kible yapılması**' (Yunus 10/87) eğitim mevzusunun temel taşı olarak, O'nun '**Aile içi eğitim**' projesini ortaya çıkarmıştır. Bu proje yankı bulmuş, ses getirmiş ve genç nesli, araştırmacıları, yazarları, eğitimcileri harekete geçirmiştir. Projenin meyvesi, yalnızca geleceğin dünyasının özlenen nesl-i cedidi (yeni nesil) değil, O'na cennette milyonlarca evlat, bizlere milyonlarca kardeş olacaktır inşallah.

• Hz. İbrahim'in ümmetine ve nesline yaptığı dualar ve '**İbrahim'e ve İbrahim'in Al'ine rahmet ettiğin gibi, Muhammed'e ve Muhammedin Al'ine de**

rahmet et' (Tekvin 12/1-3) ayet-i kerimesi, ittihad-ı ümmet konusunda, Hocamızın 'İbrahimi mesajlar' projesiyle (Urfa halkına ithaf edilmiş olan), Türk ve Kürt halklarına **Halili kardeşlik çağrısı** olarak tecessüm etmiştir. Kürt probleminin aşılacağına inandığımız önümüzdeki günlerde, Canan Bey'in makalelerinin ve kitaplarının izlenecek adımlar, konunun hassas kısımları, metodoloji konusunda başvurulacak, Kurandan, hadislerden ve Risale-i Nurlardan beslenerek sümbüllenmiş bir destek malzeme ve tüm İslam aleminin karşı karşıya bulunduğu en önemli tehlike olan milliyet ayrılıklarının tahrip edici yanlarının kökten çözümüyle ilgili olarak ciddi bir çalışmanın parçası olacağına inancımız ve duamız sonsuzdur.

Velhasıl...

Bizler evlatlarıydık, ama eski kuşak kaldık. Torunları, O'nun ve O'nun şahs-ı manevisinde Resullah'ın (s.a.v.) ve Bediüzzaman hazretlerinin nesl-i cedidi olsun diye diliyoruz. İstedim ki bu yazıda kendilerinden bir şey bulsunlar, İbrahim dedelerini anlatan bir makalede birlikte adları geçsin.

Aslı ve Mustafa dedelerinin evinde en fazla vakit geçiren hatta o evde dedelerinin nefesiyle büyüyen torunlarıydı.

Nevzat, dedesine çocuk eğitimi projelerinde farklı bir ilham kaynağı olarak özeldi.

Nalan'ın adı dedesinin soyadına nağmelendi (Nalan Canan).

Ahmet en sevdiği kızından (Şule'sinden) olan babacanıydı.

Fatma Nil, dedesinin cami ve namaz arkadaşıydı (muhtemelen cami dönüşü alınan şekerlerin hürmetine).

Doktora hocası Muhammet Hamidullah'ın ismi, Amerika'dan gelen bir esintiyle babasından (Hamidullah) kızı **Hamide**'ye miras kaldı.

Nihal'e ise 'noktam' derdi, noktası oldu.

Babama özlemlerimle... çooooook kalabalık bir aile olarak daha güzel bir âlemde buluşmak duasıyla...